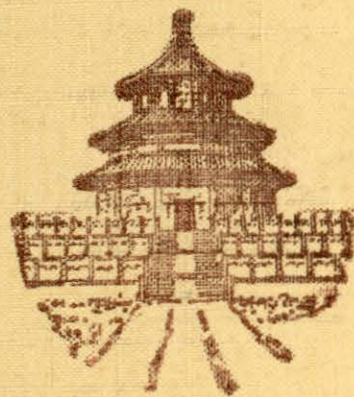

H. DANIELSON
K. A. MODÉN

—
FEMTIO ÅR
I KINA

O. Rinell

OSCAR RINELL
Noleredsvägen 3 B
S-428 00 Torshälla
SWEDEN

FEMTIO ÅR I KINA

KORT HISTORIK ÖVER SVENSKA
BAPTISTSAMFUNDETS
VERKSAMHET I KINA
1891—1941

AV

HJ. DANIELSON och K. A. MODÉN

STOCKHOLM
B.-M:s BOKFÖRLAGS A.-B.

FÖRORD

Den kristna församlingen betraktar icke missionen såsom en känslsak, som kan förekomma eller försummas allt eftersom åsikterna och känslorna växla. Den ser i stället missionsarbetet såsom en uppgift, vilken för ingen del får försummas och som skall genomföras under varje tid efter måttet av de möjligheter som den Högste beskär.

Tyvärr ha tider förekommit i församlingens historia då missionen bland andra folk varit försummad, men sådana tider måste betecknas såsom svaga och armodspräglade. Till all lycka har dock varje sådan tid avbrutits genom mellankomsten av utkorade redskap, vilka på sitt sätt och med sin kallelse ha utropat Guds vilja ifråga om missionen bland jordens alla folk.

De svenska baptisterna ha alltid, såsom också detta arbete visar, hyst ett djupt intresse för även den yttre missionen. Till att börja med voro dock tiderna här hemma synnerligen prövande för rörelsen och andra omständigheter bidro till att hämma den vilja till arbete på de utländska fälten som tid efter annan bröt sig fram. Det skulle dock icke dröja så länge förrän verket påbörjades i olika riktningar, och huruledes arbetet började i Kina skall denna bok förtälja oss om.

Att följa vår kinamissions utveckling efter den ringa

begynnelsens dag och se den kamp som utkämpades innan de första resultaten visade sig är en historia av stort intresse. Men även arbetets fortgång i dess olika förgreningar intill dess de positioner uppnåtts som vi nu äga är en berättelse med mäktiga inslag och eggande moment.

Vi ha nu sökt att efter bästa förmåga och vid sidan av andra uppgifter skildra vad som hänt under de gångna femtio åren. Vi ha haft många källor att ösa ur och vi ha nyttjat de hjälpmedel som stått till buds. Vi tro oss också kunna säga att intet av det mer markerade som ägt rum under vår verksamhetstid i Kina lämnats åt sido. Dock torde många brister kunna upptäckas för vilka vi genast vilja anhålla om tillgift.

Många skäl ha talat för den begränsning av teckningen, som här genomförts. Materialet skulle ju ha kunnat räcka för ett långt större arbete. Men tidens läge och andra förhållanden ha nödvändiggjort en knapphet inför utrymmet, som dock måhända för närvarande kan betraktas såsom en av bokens fördelar.

Studiet av de föreliggande handlingarna och dokumenten ha låtit oss skymta Guds nåd vid mångfaldiga tillfällen. Han har på ett underbart sätt hulptit även vår mission i Kina och en av de rikaste gåvorna erhöles vi i den missionärskår, som arbetat och arbetar på detta stora fält. Att sedan offerare och förebedjare troget hållit ut är likaledes ett ämne till lovsång och tacksägelse inför Herrens ansikte.

Den kristna missionen med sin heliga förkunnelse om Guds eviga kärlek och offer och sin praktiska inriktning i den omfattande verksamheten hör till det mest intressanta som vår tid kan uppvisa. Den bär också inom sig de krafter som kunna hjälpa mänskligheten. Det är frälsning från synden, som människorna behöva, och det är evangeliets program för den mänskliga sammanlevnaden som danar livslyckan. Skall Kina hjälpas kan detta blott ske genom evangeliet.

Denna visshet är avgörande för allt missionens folk. Måtte nu Herrens välsignelse åtfölja denna skildring av Guds verks kamp och seger bland jordens största folk.

Stockholm i april 1941.

Hj. Danielson.

K. A. Modén.

INLEDANDE ORD

I en så oerhört ond tid som vår känns det befriande att tänka på att det även finnes goda krafter, som kämpa för mänsklighetens sanna välfärd och lyckliga framåtskridande. Och dessa goda krafter äro markant representerade i den kristna missionen. Det är i själva verket sällsamt att i begrundan stanna inför det gigantiska kraftkvantum, som missionen förfogar över och som gör den till en världsövervinnande rörelse. Att söka hejda den levande kristendomen i dess frammarsch är omöjligt. Kristi stämman kan helt enkelt aldrig nedtystas av de små förnekande människobarnens ömkliga dvarjalåtar. En tvåtusenårig historia ger klart besked om detta.

Den kristna missionen är expansiv till sitt väsen. Den strävar att nå till jordens ändar. Den söker sig till varje folk, ja, till varje individ. Kristus gav i sitt liv en stark betoning åt sin läras universalitet, i det han icke lät sig begränsas av några nationella synpunkter eller vedertagna sedvänjor. Gud vill alla människors frälsning och upplysning. Offret på Golgata gällde lika för kung och för slav. Vi äro alla i nöd varhelst vi bo, men Guds nåd i Kristus Jesus är rik nog för att frälsa oss alla.

Det är vissheten om allt detta samt den direkta gudomliga kallelsen, som skapat den omfattande missionen även bland icke kristna folk. Som en ljusväg går den genom

historien, och dess omfattning och inflytande i dag höra till livets underbaraste företeelser.

När Karl Vingren för femtio år sedan landsteg i Shanghai för att som Guds och de svenska baptisternas representant söka sprida evangelii glada budskap bland Kinas folk, möttes han av i stort sett annorlunda förhållanden än nu. Kinas kontakt med Västerlandet var då ringa, och för de flesta kineserna ute på landsbygden var mötet med en västerlänning en enastående händelse. För att ej alltför mycket bryta mot miljön och väcka för stor uppmärksamhet måste ju också missionärerna då i klädedräkt och dylikt söka dölja sitt utländska ursprung, så mycket som möjligt.

Sedan det första misstroendet mot den vite mannen och hans lära övervunnits, dröjde det dock många och tålmodsprövande år, innan evangeliet började finna rum och intresse hos folket, som i årtusenden ägnat sin dyrkan åt fädernas andar och åt de gudomligheter, som för övrigt konfusianismen, taoismen och buddismen representera. På alla områden gjorde sig behoven av hjälp påmint, och för våra första kamrater gällde att räcka en hjälpare hand åt såväl andligen som lekamligen nödlidande människor. Gud gav kraft och nåd till uthålligt tjänande, och i dag prisa vi Honom för de kristna församlingar, som grundats, och för vad som vunnits och uträttats i vår Kinamissions begynnelse.

Mycket har förändrats under gångna år. Alltfort lever dock mycket av gamla seder och bruk kvar. Icke-kristna tankar och idéer hålla stora skaror i sitt järngrepp. Genom politiska, sociala, ekonomiska och religiösa omvälvningar, som präglat de senaste åren, har dock vår mission i Kina lyckats tillkämpa sig en ställning av betydelse. För allt detta tacka vi Gud.

Oerhörda arbetsuppgifter såsom evangeliets spridande, den kristna församlingens fostran, skolmission och socialt arbete möta den nutida missionären därute. Härtill kommer

de svårigheter, som uppstått till följd av det fyraåriga kriget mellan Japan och Kina samt de omfattande konflikterna i Europa. Här behöves i sanning trohet och hängivenhet och det offersinne, som finner en förmån utan gräns, i det som får uträttas för Jesu räkning.

Nu gäller det också att allvarligt betona Kristi krav på fullständig oinskränkt makt över själarna. Missionen får icke låta sig nöja med en ytlig förvandling. Den måste sikta till att upprätta Guds välde i hjärtan och liv. Först då skänkes den äkta lyckan till jordens folk.

Denna bok med sina skildringar om Svenska Baptistmissionens femtioåriga arbete i Kina söker att lämna oss berättelsen om både pionjärernas kamp och arbetets utveckling. Den visar, huru Guds underbara nåd utträttat mäktiga ting och huru hans tjänare fått fullborda hans vilja.

Vi önska varmt att vad som här möter må bli unga och gamla till eggelse och uppmuntran inför de nya uppgifter, som vänta. Det lidande och blödande Kina behöver just nu all den hjälp, som den Högste vill beskära. Må Guds folk förstå detta och gripa sina gyllene tillfällen, medan det ännu är tid att missionera!

Eric Strutz.

Thure Skoglund.

I.

De tidigaste försöken att införa kristendomen i Kina

Redan på 300-talet skall kristen mission ha övats i Kina. Frukterna av detta arbete känner man ej närmare. Det är väl sannolikt, att kristendomens väsen tilltalade några, så att de mottogo evangelium, men framkallade fiendskap hos andra. Man kan dock hålla för sannolikt, att resultatet av denna begynnelse blev ringa. Det är först från en senare tid, som man har vittnesbörd om, att kristen tro vunnit någon utbredning i Kina. I staden Si-Ngan-Foo finnes en minnestavla från 781, vars inskription förtäljer, att Olopen, en syrisk kristen, år 636 e. Kr. förkunnade evangelium med stor framgång i denna stad. Under tiden närmast därefter utbreddes kristendomen där, men dess bekännare utsattes också tidvis för förföljelser, tills deras antal så förminskades, att man ej längre räknade med dem.

I slutet av 1200-talet påbörjades en ny missionsverksamhet i Kina. Det var den katolska kyrkan, som nu gick till verket. Påven Nikolaus IV utsände till detta avlägsna land en franciskanermunk vid namn Johannes de Monte Corvino, och denne anlände till Peking omkring 1295. Han var en djärv och företagsam man. Vid det kinesiska hovet lyckades han vinna insteg, och han kunde sedan

med så mycket större frimodighet vända sig till folket. Med den ofördragsamhet, som varit ett utmärkande drag hos den katolska kyrkan, bidrog han i sin mån till att utrota de nestorianska församlingar, som ännu funnos kvar i Kina efter tidigare missionsarbete. Han fick senare medarbetare, och nu byggdes både kyrkor och kloster såväl i Peking som på andra platser. Själv blev han av påven Klemens V utnämnd till Pekings ärkebiskop. Missionen fortsattes ännu några årtionden, men utan vidare framgång, och slutligen måste den omkring 1370 upphöra på grund av politiska omstörtningar i landet.

Ännu ett katolskt missionsföretag finns att anteckna. År 1552 utsände jesuiterorden Frans Xavier, som förut varit dess missionär i Indien och Japan, men han avled i dec. samma år. Bland de jesuitmissionärer, som därefter kommo till Kina, förtjänar Matteus Ricci särskilt att nämnas. Han lärde sig under loppet av några år det kinesiska språket fullständigt, och med rikliga gåvor skaffade han sig förbindelse med hovet. Han översatte evangelierna och några av de apostoliska breven till kinesiska, men hans översättning utkom aldrig i tryck. Jesuiterna kunde emellertid rapportera stora framgångar i Kina. Men dessa möjliggjordes därigenom, att de i så hög grad förändrade kristendomen efter kinesernas uppfattning, att katoliker, tillhörande andra ordnar, inlade gensägelser mot denna missionsverksamhet. Så stor var dock jesuiternas framgång, att deras anhängare en tid räknades till en halv million. Men denna verksamhet bar inom sig upplösningens frö, och den var därför dömd till undergång. Den förtjänar ej heller att benämnas kristen mission.

För protestantisk mission i Kina hade baptistmissionärerna i Serampor tidigt intresserat sig. De hade i Indien kommit i beröring med kineser och ville giva evangelium även åt folket i fjärran Östern. Joshua Marshman började därför studera språket, och efter åtta års arbete utgav han

ett bokverk med titeln »Nyckeln till det kinesiska språket», för vars tryckning den engelska regeringen lämnade ett bidrag av 18,000 kronor. Under 18 år arbetade han sedan vid sidan av sina många andra krävande uppgifter på sin kinesiska bibelöversättning, och då den var färdig, begärde han bidrag av guvernören till dess tryckning. Svaret blev tyvärr avböjande. Men genom att till engelskan översätta Konfucii skrifter erhöll han medel till tryckningen av den kinesiska bibeln, som utkom 1822.

Seramporbrödernas plan att utsända en av Careys söner till Kina kom ej till utförande. Men missionens Herre hade kallat och berett andra redskap för sitt verk i Kina.

II.

Vägen öppnas för evangelisk mission i Kina

Det redskap, genom vilket Herren ville börja bana väg för evangelisk mission i Kina, var Robert Morrison. Han utsändes av Londons Missionssällskap (London Missionary Society). Sällskapet hade tidigare riktat sina tankar på Kina och eggades nu till att börja verksamhet där av den omständigheten, att D:r Moseley hade funnit en handskriften översättning till kinesiska av evangelierna och andra delar av Nya testamentet i Brittiska museet i London. Morrison, som vid 14 års ålder blivit omvänd, studerade som yngling i London i avsikt att kunna bli missionär. Han anmälde sig hos ovannämnda sällskap, och ehuru han först varit intresserad för Afrika, drogs nu hans uppmärksamhet till Kina. Han ville nu också studera den märkliga handskriften och lyckades finna en kines vid namn Jong-sam-mak, av vilken han fick lära de första grunderna av det kinesiska språket. Och efter vidare förberedelser för sitt kall avreste han via New York till missionsfältet och landsteg i Macao den 4 sept. 1807.

Kina var vid denna tid isolerat, men portugiserna hade med vapenmakt besatt Macao. Staden var dock genom en mur tvärt över näset, som förenar den med fastlandet,

skild från Kina. Handelsförbindelserna mellan Kina och västerlandet gingo via det närbelägna Canton, dit Morrison snart begav sig. Där levde han en tid på kinesiskt sätt under trägna studier av språket, men de politiska förhållandena tvungo honom att 1808 återvända till Macao. Medel till sin existens fick Morrison genom att tjänstgöra som tolk åt Engelsk-Ostindiska kompaniet. År 1821 kunde han utgiva en kinesisk ordbok. Om evangeliets innehåll talade han i all stillhet enskilt med kineser. Offentligt framträdande var ännu ej möjligt. Men hans betydelse för missionen blev dock oskattbart stort genom hans bibelöversättning, av vilken Nya testamentet utkom 1814 och Gamla testamentet 1823.

Det var först fram emot mitten av 1800-talet, som det blev möjligt för den evangeliska missionen att tränga in i Kina. Genom föredraget i Nanking 1842 tvangs Kina att öppna 5 hamnar för världshandeln och överlåta Hongkong till England. I samband därmed måste Kina medgiva införsel av opium, en trafik, som för landet medfört ödesdigra följder. Och därför har Warneck rätt, när han skriver: »Kinas öppnande för Europa har från början kastat en mörk skugga även på den kristna missionen, som begagnade sig av detta öppnande för att få fast fot i landet. Vi hava här det mest eklatanta exempel på, huru den kommersiella och koloniala politiken både öppnar dörrarna för missionen och hindrar missionen.» I viss mån torde främlingshatet i Kina finna sin förklaring i detta fördrag, och för missionen har denna känsla hos befolkningen utgjort ett allvarligt hinder.

De 5 hamnstäder i Kina, som öppnats för utlänningar, voro Canton, Amoy, Foochow, Ningpo och Shanghai. Genom fördraget i Tientsin 1858, ratificerat den 24 okt. 1860, ökades antalet hamnplatser, där utlänningar fingo bosätta sig, till 22.

Efter 1843 påbörjades mission i Kina av amerikanska

presbyterianer och metodister, av sydstatsbaptisterna (1845) m. fl. denominationer. Den förste baptistmissionären i Kina var amerikanen J. L. Shuck, som 1836 utsändes av den för Amerikas baptister då gemensamma missionen. Men då norr och söder skilts år 1845, blev Shuck sydstatsbaptisternas missionär. Till medarbetare åt honom utsågos omedelbart I. J. Roberts, Samuel C. Clopton och George Percy och 1846 Francis C. Johnson. Shuck, som 1845 var på besök i Amerika, hade i sällskap en omvänd kines, Yong Seen Sang. Även denne antogs till missionär, och en kvinnoförening i Richmond, Va, åtog sig hans underhåll. Denna missionsgärning fullgjorde föreningen sedan troget i 35 år.

Sydstatsbaptisterna började verksamhet i Shanghai, Canton, Wuchow m. fl. orter och missionen slog djupa rötter trots de prövningar, som opiumkriget beredde den i Kina och inbördeskriget i Amerika.

År 1859 rustade sig de engelska baptisterna för att upptaga verksamhet i Kina. Omedelbart erhöilo de i H. Z. Kloekers och C. J. Hall missionärer, som redan kunde det kinesiska språket och voro förtrogna med arbetets svårigheter. Den förre, som var holländare till börden, hade tidigare tillhört sydstatsbaptisternas missionskår, och den senare hade varit i ett annat sällskaps tjänst i Kina. De platser, där de först öppnade verksamhet, voro Shanghai, Chefoo och Tsing Chow Foo. Deras missionärer hade en hård kamp, och några av dem nedbrötos i förtid av arbetets möda under dåliga sanitära förhållanden. Men med brittisk ihärdighet har missionssällskapet hållit ut och övervunnit svårigheterna, och bland dess missionärer finner man personer, vilkas namn intaga ett bemärkt rum i Kinas missionshistoria. Till dessa får särskilt Timothy Richard räknas, vilken med sin vidsynthet, mångsidiga begåvning och strålände energi gjorde en stor insats för att hjälpa de lidande och väcka de bildades uppmärksamhet på kristendomens värde.

I fredsfördraget i Tientsin 1858 mellan Kina å ena sidan samt England, Frankrike, Ryssland och U. S. A. å den andra bestämdes jämte annat, att de 4 fördragsmakternas undersåtar skulle äga rätt att resa även i det inre av landet. Men missionen var ännu så svag och hela antalet missionärer så ringa, att de nya möjligheterna till utvidgning av arbetet ej i början kunde utnyttjas. Guds redskap att föra missionen till det inre av Kina blev J. Hudson Taylor, vilken kommit ut som missionär 1853. På hans initiativ grundades år 1865 ett missionssällskap för evangelisering av de 11 provinser, som alldeles saknade missionsverksamhet, Kina Inlandsmissionen (China Inland Mission). Hudsons glödande nit, segervinnande tro och uthålliga bön blev en inspiration för missionen i Kina. Den åtrådda framryckningen skedde, och kristna i olika länder fingo en ny känsla av ansvar för Kinas millioner. Så blev fallet även i vårt land. Sveriges kristna ville även vara med och göra sin insats. Kinamissionen fick vänner, som gladdes åt morgongryningen i öster och inneslöto Kina och dess missionärer i sina böner.

III.

Missionsintresset växer

Baptisterna i Sverige hade, ehuru de utgjorde ett ringa antal, tidigt börjat intressera sig för den yttre missionen och redan 1856 genom Stockholms Missionsförening, som här för insamlade medel, sänt bidrag till Baselmissionen. Längre fram drog missionsarbetet i Birma uppmärksamhet till sig. Där hade Adoniram Judson utfört ett banbrytande arbete, som öppnade väg för de amerikanska baptisternas framgångsrika mission i landet. Då nu ett tillfälle yppade sig att få stödja den verksamhet genom infödda evangelister, som birmanen Moug Edwin ledde, togs detta som en vink av Herren, och medel för denna mission insamlades under några år. Moug Edwin gjorde även ett besök i Sverige, och den som skriver detta hörde ett föredrag av honom i Sundsvall.

Genom Erik Lund, som 1877 reste till Spanien, påbörjade de svenska baptisterna sin verksamhet i detta land, och trots de svårigheter, som okunnighet och fördomar där beredde honom och de missionärer, som senare inträdde i arbetet, fick den svenska baptistmissionen fäste i städerna Valencia och Barcelona m. fl. orter. Betydelsefullt var det onekligen, att missionärer från det protestantiska Sverige fingo giva den katolska befolkningen å några platser i

Spanien Kristi evangelium. Stor var också glädjen över missionsrapporterna från Spanien.

Men många medlemmar i de svenska baptistförsamlingarna ville likväl, att man skulle börja mission på något fält i den egentliga hednavärlden. Och man väntade initiativ i den riktningen av de mer inflytelserika ledarne. Från början hårt trängda hade baptistförsamlingarna fått stor tillökning i sitt medlemsantal genom väckelserna på 1870- och 1880-talen. Därmed hade de även fått en allt starkare känsla av sitt existensberättigande på ordets grund. Skulle man då icke av tacksamhet till Gud följa hans kallelse och giva hedningarna evangelium genom ordets förkunnelse.

Denna stämning av framåtanda präglar förhandlingarna vid några av samfundets konferenser på 1880-talet. Men man insåg därvid, att Baptistsamfundet skulle behöva en något fastare form för församlingarnas gemensamma verksamhet, innan det påtog sig ansvaret för en egen mission bland hedningarna. Denna sak blev omsorgsfullt utredd. Och så kunde församlingarnas ombud vid konferensen i Stockholm 1889 fatta beslut om bildande av »Sällskapet Svenska Baptistmissionen» och antaga stadgar för denna organisation. Några talare önskade visserligen, att man ännu ett år skulle uppskjuta avgörandet, men bland dem som yrkade på omedelbart beslut befann sig jämte flera andra A. Drake, som sade: »Jag är ej emot att uppskjuta, om det behöves, men enligt ett gammalt ordspråk får man ej uppskjuta, när det är fara vid att uppskjuta. Och här är fara.» I ett anförande, som red. J. A. Borgström under diskussionen höll, gav han klart uttryck åt vad man avsåg att vinna genom den nya verksamhetsformen. I mötets protokoll refereras hans yttrande sålunda: »Förslaget avser att bringa ordning och enighet i vår gemensamma verksamhet. Det är ej fråga om något ingrepp i församlingarnas, distriktsföreningarnas eller missionsföreningars enskilda rätt att var för sig verka, utan här är fråga om att kunna

nå sådana fält inom landet, som man eljest ej kan nå, och om att bättre kunna ordna den yttre missionen, så att ej enskilda personer skola som de tycka samla medel och styra om saken. Andra samfunds styrka i fråga om mission torde till stor del ligga i deras ändamålsenligare organisation.»

Förvaltningen av Sällskapets verksamhet uppdrogs nu åt olika kommittéer, som var för sig skulle arbeta självständigt. Rörande den yttre missionen heter det i de vid konferensen antagna stadgarna: »§ 11. Kommittén för missionen utom landet åligger att verka för Kristi rikes utbredande bland så väl namnkristna som hedniska folk. Fältet bestämmes av konferensen.»

Till ledamöter i kommittén valde denna konferens arkitekt J. A. Westerberg, pastor T. Truvé, boktryckare John Antonson samt köpmännen G. Börjesson och J. Schenlund, alla i Göteborg. I arbetsordningen, som kommittén erhöll, medtogs det redan i gång varande arbetet, varjämte bestämdes, att kommittén skulle »till nästa konferens söka förbereda upptagande av egen mission inom Kongo-distriktet».

Emellertid avsade sig kommitteledamöterna uppdraget, varför konferenskommittén måste utse nya ledamöter och sålunda tillsätta en alldeles ny kommitté. Den valde då följande i Stockholm boende personer: »K. O. Broady, ordförande, Wilhelm Lindblom, sekreterare, Gustaf Palmquist, kassör, och P. G. Lagerson och J. Johansson.»

Pastor Wilhelm Lindblom innehade sekreterareuppdraget i kommittén till 1904, men de övriga ledamöterna ersattes snart av andra. Red. J. Byström valdes redan vid konferensen 1890 till ledamot av kommittén i stället för överste K. O. Broady.

I sin första berättelse säger kommittén beträffande utredningsuppdraget, att den gjort början därmed. Vidare heter det: »Men det är vår bön och vårt hopp till Gud,

att han snart skall leda det så, att även vi få räknas värdiga att sända evangelium kanske såväl till Kinas som Afrikas millioner. Vi äro ock fullt övertygade, att därigenom de största möjliga välsignelser skulle tillfalla oss själva, våra församlingar och hela vårt land!»

När man läser dessa rader, måste man komma ihåg, att en mäktig våg av missionsintresse gick fram bland de troende i vårt land i slutet av förra seklet. Därigenom uppstodo nya missionsinitiativ, som hastigt togo form i livskraftiga organisationer. Svenska Missionsförbundet bildades 1878. Det startade snart därefter mission i Kongo, och när Sällskapet Svenska Baptistmissionen bildades, stod förbundet i begrepp att sända missionärer till Kina.

Spontant framträdde därjämte en särskild Kinamission, då Erik Folke i början av 1887 for ut till Kina. Medel till hans underhåll började omedelbart inflyta, och sålunda uppstod »Svenska missionen i Kina». Helgelseförbundet, som bildades 1885, upptog också verksamhet i Kina. Dessa yttringar av missionsintresse jämte glädjen och entusiasmen, som var utmärkande för missionsfolket, påverkade givetvis även baptistförsamlingarna i vårt land.

År 1888 fick Sverige ett besök av den trosstarke missionären J. Hudson Taylor, stiftaren av Kina Inlands Missionen. I Stockholm, Uppsala, och andra städer höll han missionsföredrag, vilka riktade uppmärksamheten på Kina som ett lovande missionsfält. Han åtföljdes därvid av sin son, med. doktor Howard Taylor. På inbjudan besökte de båda gästerna Betelseminariet i Stockholm och talade till dess elevkår. I densamma funnos då några unga män, i vilkas hjärtan kärleken till Kina glödde. J. A. Rinell, som var en av dem, säger: »Taylors enkla och manande tal att söka giva detta stora och behövande land evangelium kunde icke annat än vinna genklang. Den eldige och för Kinamissionen länge varmt intresserade Carl Wingren inlade ock snart sin ansökan till kommittén för missionen

utom landet, som sorterade under det nyligen tillkomna Sällskapet Svenska Baptistmissionen, med begäran att få utgå som missionär till Kina.»

Herren hade nu lett allt så, att de nödvändiga betingelserna för påbörjande av mission i Kina voro för handen. Den bedjande och offrande församlingen, vilken som fördom församlingen i Antiokia ville utsända missionärer, fanns, administrationen var organiserad, fältet hade kommit inom synhåll och en ung man, som hört Herrens kallelse att gå dit, hade svarat: »Se, här är jag, sänd mig.» Nu måste något ske.

IV.

Den förste Kinamissionären antages

Som vår förste kinamissionär antog kommittén för missionen utom landet 1890 Karl Vingren. Han var född i Bälinge, Uppland, den 15 febr. 1865. Man kan betrakta honom som en Guds gåva till Svenska Baptistsamfundets mission. I sin ungdom hade han ägnat sig åt trädgårdsskötsel, men sedan han blivit omvänd till Gud, kallades han till predikoverksamhet, och åren 1887—1890 hade han studerat i Betelseminariet. Nu var han en man på 25 år, full av entusiasm för Kina och sitt kall. En varm våg av kärlek och sympati brusade mot honom i de kretsar, som särskilt intresserade sig för kinamissionen. Man vände mycket av honom.

En talrikt besökt missionshögtid hölls i Betelkappellet, Stockholm, tisdagen den 23 sept. 1890. Denna leddes av pastor Wilhelm Lindblom och öppnades av honom med ett för stunden anpassat tal över Apg. 4: 12, vilket han avslöt med att säga: »Vi sända nu broder Vingren till Kina. Han är den första missionär, som vi hava förmånen utsända till hedningarna, men jag hoppas, att vi sedan allt framgent skola bliva i stånd att fortsätta verket där och att Herren snart skall sätta oss i stånd att ditsända flera.»

Efter ett anförande av red. J. Byström, berörande missionskommitténs ansvar för missionären, höll överste K. O.

Broady ett gripande invigningstal, ur vilket efter Vecko-Postens referat följande må återgivas:

»Min älskade broder, jag skattar dig lycklig, att du är kallad till detta verk. Jag anser min himmelske mästars kallelse så hög, så eftersträvansvärd, att det icke gives någon högre kallelse. Jag har varit i Herrens tjänst mellan 30 och 40 år, och jag har funnit denna kallelse så härlig, att om jag ägde tusen liv, ville jag giva dem alla i Herrens tjänst. De troende och döpta kristna i Sverige sända dig nu, broder, sedan du ytterligare någon tid i England fått bereda dig därför, som sin missionär till hedningarna. — —

Vi sända dig till hedningarna, därför att vi ömma för dem, men detta göra vi icke, därför att de framför de folk, som äga en modern kultur, sakna glädje. Nej, det är något annat, som gör, att vi ömma för dem. Det är att de sakna Gud och hans son Jesus Kristus. Den moderna kulturen och civilisationen föra med sig sorger och bekymmer, om vilka hedningarna icke hava något begrepp. Det är ej för att du skall bringa hedningarna en modern kultur vi sända dig, utan därför att du skall bringa dem kunskapen om Kristus, den kunskap, som gör människan lycklig för evigheten.

Ditt uppdrag, broder, är att söka upprätta trons lydnad ibland hedningar. Du har fått i uppdrag att predika för dem, på det att de genom sinnesändring och tro måtte komma till en levande kännedom om Kristus och lyftas till en levande förening med Gud. Detta är den kultur, den civilisation, du har att bringa dem. — —

Du har rika ämnen till uppmuntran, du har det löftet framför dig, att världen en gång skall läggas till Kristi fötter. Det är ju möjligt, att vi aldrig skola se dig mera på jorden och att ditt blod skall utgjutas på Kinas jord, men vi skola icke begråta dig; ty din mästare har gått före dig även i döden. Men skola vi återse dig, då vänta vi att se dig återkomma med rika välsignelser. Under alla omstän-

digheter hoppas vi att en gång möta dig bland den jubilerande skaran i himlarna.»

Med bön och handpåläggning ägde därefter avskiljningen rum, och sedan uttalades med bibelord välsignelseönsningar till Vingren. Och bland dem som så önskade honom välgång kunna nämnas J. Byström, Johannes Palmqvist, A. Drake, J. O. Hammarberg, S. Svensson, Harald Waxberg, E. V. Sjöblom och birmamissionären Ola Hansson, som på sin resa till missionsfältet hade gjort en avstickare till Sverige. Slutligen fick Vingren ordet och yttrade därvid: »Det är ej först på senare tiden, som jag känt mig kallad att gå till hedningarna för att predika. I nio år har jag önskat och mången gång innerligt bedit Gud om att få bli hednamissionär. Ja, redan på den tiden, då jag ej ens visste, om det skulle bli mig beskärt att få predika Kristus i mitt hemland, kände jag denna längtan. När jag sett någon, som blivit avskild för missionskallet, har jag tänkt: ack, om det hade varit jag! Jag blickar nu glatt framåt till det land, dit jag skall resa, och jag är viss om, att Gud kallat mig att gå dit, och jag vet vad som där skall hända. Kristus skall vinna seger även bland hedningarna. Det är ej sagt, att jag skall få se så mycket därav, men det vet jag likaväl, att han skall segra. Kinas många millioner skola läggas till Jesu fötter, och då jag nu går ut för att delta i detta verk, så bedjen Gud mycket för mig och missions-saken. Och nu ett tack och farväl. Mötas vi ej mera här på jorden, må vi dock en gång mötas därovan.»

Dagen efter avskiljningen reste Vingren från Stockholm till Göteborg, varifrån han torsdagen den 25 sept. fortsatte färden i sällskap med missionär Erik Lund, som varit på besök i Sverige, till England, där Vingren genom fortsatta studier någon tid skulle vidare utbildas för sitt arbete i Kina.

Medan Vingren vistades i London, studerade han icke blott engelska språket utan även de sociala förhållandena och vad som gjordes för att i moraliskt och ekonomiskt

hänseende hjälpa de fattiga, som bebodde slumkvarteren. Säkerligen visste han, att han själv i Kina skulle möta andligt och timligt ruinerade människoskaror, vilka skulle söka bistånd hos honom.

I början av 1891 lämnade Vingren England, och nu gick färden ut till Kina, där han landsteg den 21 mars.

Nu hade dröm och längtan blivit verklighet för Vingren. Han omgavs av det folk, för vars evangelisering han efter sina krafter ville medverka. Här stod han som de svenska baptisternas förste missionär i Kina. Nu gällde det att gripa sig an med den stora uppgiften. »Det ansvar», säger J. A. Rinell, »som härmed lades på den unge Vingren, var utomordentligt stort. Kina var på den tiden ogästvänligt mot utlänningar, landet oerhört stort, språkdialekterna många, ingen bestämd plats hade han, dit han kunde fara, ingen bekant att rådfråga och intet missionssällskap, varmed han kunde associera sig. *Var och hur* skulle han få ett lämpligt missionsfält för det samfund han företrädde? Här gällde det att följa molnstoden, att lita på Gud.»

Det år Vingren anlände till Kina räkna vi som början av vår mission i detta land. Men innan missionären kunde utse fält och börja predika, måste han lära sig språket. För detta ändamål begav han sig till Kina Inlandsmissionens språkinstitut i Gan-king, vilket han genomgick.

V.

Medarbetare och missionsfält

När Vingren genomgått språkinstitutet, företog han under 1892 resor i syfte att utforska, var han för vår mission kunde finna ett lämpligt missionsfält. Han såg sig om i provinserna Nan-hwoe, Kiang-si och She-kiang. Men han fann i dem ingen plats, som han kunde bestämma sig för. Avgörandet måste dock snart träffas, ty den 24 mars anlände J. E. Lindberg, de svenska baptisternas andre kinamissionär, till Shanghai. Vingren mötte honom där och »förvandlade» honom till kines. Vingren hade själv anlagt kinesisk dräkt, rakat sitt huvud, skaffat sig hårpiska och åt ris med pinnar. Anledningen därtill angiver han i ett uttalande vara, att »det lönar sig». Det gick lättare att träffa uppgörelser med kineserna för en utlänning om han bar hårpiska. Men våra missionärer funno det snart vara bäst att i möjligaste mån behålla sitt hemlands kläder och seder.

När Vingren icke kunde finna någon plats för en missionsstation inom de förutnämnda provinserna, hade han begivit sig till provinsen Shantung, i vars nordöstra del sydstatsbaptisterna i Amerika arbetade. Dessa ville gärna ha honom till granne på fältet. Och slutligen leddes han nu av molnstoden till en stad, om vilken han, sedan han sett sig om, kunde skriva: »Efter att ha besett staden känner

Anlände
den 16 mars
1892 och
möttes av
Vingren d.
24 mars
enligt J. E. L.
egen uppgift.

jag mig förvissad om, att här är just rätta platsen för Svenska Baptistmissionen.» Stadens namn var Kiaochow (senare ändrat till Kiaohsien).

Platsen nämnes första gången i Vingrens dagboksanteckningar den 25 okt. 1892. Då skrev han: »Lämnade Laian och styrde kosan mot väster. Hade hört om en stad, Kiaochow, där det icke fanns någon missionär. Fick sällskap med en åsnedrivare, som var på väg dit med en packning papper och rökelse för avgudatjänsten.»

Den 27 okt. skrev han i sin dagbok: »Anlande till Kiaochow och kom in på gården till ett härbärge. Det blev en sådan folkskockning, att värden blev alldeles förskräckt. Jag var för trött att tala, men satte mig, så att de kunde få titta på mig, och somliga stodo och stirrade på mig ett par timmars tid. Jag blev till sist driven därifrån, och det såg ut, som jag icke skulle få tak över huvudet, men fick till sist komma in, och här är jag nu i den eländigaste boning, en mänsklig varelse kan ha.»

När Vingren den 7 nov. återvände från Kiaochow till Pingtu, hade han av en mäklare fått löfte, att denne skulle skaffa honom ett hus. Med en känsla av stor tillfredsställelse har han säkerligen nämnda dag i dagboken skrivit: »Ett stort nytt fält, där det icke är konkurrens med något annat sällskap och dock tillräckligt nära våra amerikanska trossyskon för att kunna få deras hjälp och stöd.»

Den 25 jan. 1893 kom Vingren åter till Kiaochow. Efter tålamodsprövande underhandlingar nådde han nu sitt närmaste syfte. Han lyckades få hyra ett hus. Den 27 jan. skrev han i dagboken: »I dag är det bitande kallt, min bädd är frusen och väggarna äro vita av rimfrost, men jag skall försöka stanna, ty nu börjar det arta sig, som om det skulle lyckas att få hyra ett hus. — Detta är min lyckligaste dag i Kina. Ett hus är förhyrt. Lovad vare Gud! En station är öppnad för Svenska Baptistmissionen. Vi ha vår egen stad i Mittens rike.»

I mars 1893 inflyttade Vingren och Lindberg i detta hus. Det innehöll tre rum, och dessa lokaliteter inreddes nu till predikolokal, bostad åt missionärerna och kök. Den 16 mars invigdes missionsstationen, och så började arbetet bland stadens och traktens invånare.

Att Vingren gjorde ett gott val, då han skaffade vår mission fast fot i Kiaochow, har utvecklingen till fullo bevisat. Här funnos förutsättningar för ett framgångsfullt missionsarbete. Här vitnade fälten till skörd.

Om Kiaochow och den närmast liggande trakten skriver J. A. Rinell: »Den stad, dit Vingren sålunda blev ledd för att upptaga som missionens första huvudstation, heter Kiaochow. Den ligger å Shantung-udden omkring 300 km. sydväst om Chefoo och 70 km. väster om Tsingtao. Själva stadens folkmängd beräknades till 50,000, och lantdistriktet med samma namn är översållat med icke mindre än 1,282 byar, vilkas folkmängd vid den tiden uppskattades till 365,576 personer. Utom detta område lågo städerna Kaomi i väster, Chucheng i sydväst och Ih-chao m. fl. städer utan missionsverksamhet. Utvecklingsmöjligheterna voro sålunda stora. 'Pastoratet' omfattade miljontals själar.»

Förbindelserna, som Kiaochow då hade med hamnplatser vid kusten, voro långt ifrån tillfredsställande. Till närmaste hamnstad, Chefoo, var det sex dagsresor. Men då Tyskland 1897 fick övertaga Tsingtao och där anlägga hamn och senare bygga järnvägslinien Tsingtao—Tsinanfu, som löper via Kiaochow och Kaomi, förbättrades med ens läget.

Strapatserna i Kina togo emellertid hårt på Vingrens krafter. Och snart visade det sig vara nödvändigt, att han för sin hälsas vårdande finge resa hem. Om än det var en svår misräkning för honom själv att så snart nödgas avbryta arbetet, hade han dock gjort missionen värdefulla tjänster. I dec. 1893 anträdde han hemresan.

Under 1893 hade emellertid kommittén för missionen

utom landet antagit tre nya missionärer för Kina, nämligen J. A. Rinell och fru Hedvig Rinell samt fröken Anna Holtz, som sedan blev fru Lindberg. De hade 1893 rest till England för att där idka språkstudier, och på sin hemresa träffade Vingren dem i London. Dessa nya krafter för vårt missionsfält anlände till Shanghai den 12 april 1894.

Om huru missionärerna tillbragte sommaren och hösten låta vi som avslutning på detta kapitel J. A. Rinell berätta. Han säger: »Lindberg jämte hans från Shanghai anlända kolleger tillbringade sommaren (1894) hos de amerikanska trosfränderna i Tengchwfu. På hösten samma år fortsattes dock färden mot det egna missionsfältet, dock så, att fröken Holtz och fru Rinell med hennes lilla tre månaders gamla son stannade en tid å missionsstationen i Pingtu, under det att männen reste i förväg till Kiaochow för att ställa huset något i ordning. Efter ytterligare en månads dröjsmål bosatte sig hela den Rinellska familjen i K. Det var den 28 september 1894. Tiden användes därefter flitigt för språkstudier, under det att Lindberg vid sidan av dessa även predikade åtskilligt.»

VI.

Grundläggande arbete och församlingsbildande i Kiaochow

Från hösten 1894 hade vår mission tre missionärer i arbete i Kiaochow — fröken Holtz var kvar i Pingtu — och de sökte nu komma i förbindelse med folket och förkunna evangelium om Kristus. Männen predikade i sitt lilla kapell i staden, besökte byarna inom distriktet, gjorde husbesök och spridde religiösa traktater och skrifter, biblar och bibeldelar. Från Brittiska Bibelsällskapet och andra organisationer, som bevakade denna sida av missionsarbetet, erhöles de behövlig litteratur. I arbetet hade de även god hjälp av Lindbergs kock, Suen Woe-uh, en gammal kristen och baptist, som t. o. m. besökt Amerika. Fru Rinell och längre fram fru Lindberg deltog också i arbetet och följde ibland med på byresorna. Det var deras särskilda uppgift att tala med och inbjuda kineskvinnorna till möten.

Under det missionärerna stodo inför starten på missionsfältet, sökte Vingren, som nu vistades i Sverige, här stärka missionsintresset. Men han rent av förbluffade missionskommittén med sina krav. Om ej minst tio arbetare omedelbart kunde anställas, vore det bäst att gå samman med amerikanarne. Det var hans mening. Sekreteraren, pastor Wilhelm Lindblom, säger i brev till Lindberg av den 18

maj 1894: »Detta är för oss helt enkelt omöjligt. Vi hade hoppats att kunna utföra arbetet med 6 personer att börja med. Nu äro ni dock blott 4.» I brev av den 19 okt. samma år, då krig mellan Japan och Kina utbrutit, skriver han: »Missionen och Kristi rike skall överleva detta krig. Underbara rörelser pågå, och Herren bereder framgång för sin rikssak. Ehuru jag förstår, att br. Vingren själv skriver och detta icke så sällan, kan jag dock nu hälsa från honom. Jag har varit upp till Sundsvall, och där sammanträffade jag med honom. Vi ålade honom bestämt att vila sig, under hela sommaren, och vad han behövde för sitt upehålle har han haft; men det är icke lätt att få Vingren att vara stilla. Vi ansågo, att han icke blott behövde hälsa utan också samla nya krafter. Nu när jag träffade honom, var han långt ifrån stark. Han reser nu omkring och håller missionsföredrag och ibland särskilda föreläsningar om Kina. Emellertid skall han väl resa i vinter och jag antar till nästa konferens. Han hinner icke på kortare tid. Sedan få vi se, huru allt gestaltar sig.»

För missionärerna i Kiaochow innebar dock kriget, att de måste för en tid avbryta sitt arbete, emedan fronten flyttades till Shantung. De lämnade då staden den 2 febr. 1895 och begåvo sig till kusten. Den amerikanske konsuln i Chefoo sände ett krigsfartyg till Sansan-sadle för att avhämta sitt lands medborgare. Våra missionärer fingo då via Pingtu medfölja fartyget till Chefoo.

När nu J. E. Lindberg och hans trolovade, fröken Anna Holtz, sammanträffade i Pingtu, ingingo de där äktenskap, och fortsättningen av färden blev deras bröllopsresa.

Omsorgen om den egendom, som tidigare förvärvats i Kiaochow, föranledde dock männen att snart återvända dit. Men deras fruar och Rinells son Egron stannade någon tid i Chefoo.

Missionärernas bostadsförhållanden i Kina voro vid denna tid ganska otillfredsställande. Lindberg hade visser-

ligen inköpt hus för missionens räkning och nödortfigt inrett dem. Men de voro bräckliga byggnadsverk. Vilka upplevelser det gav anledning till framgår av följande rapporter från missionärerna. Rinell skriver den 19 aug. 1895 efter ett våldsamt regn: »Vattnet står så högt på gatan, att man skulle nästan kunna ro med båt vart som helst i staden. I går natt nedrasade alla murar runt omkring vår gård. Det var under den regniga och kolsvarta natten mindre angenämt att ligga och höra på detta förstörelseverk och med skälvande lemmar vänta att möjligen själv finna sin grav under ruinerna.»

Det var med känslor av tacksamhet som Rinells följande år fingo taga i besittning »ett ordentligt byggt och inrett hus».

Men ej långt därefter fingo Lindbergs vara med om ett likartat äventyr, därvid icke blott deras bostad utan även kapellet skadades. Vi låta Rinell berätta om skadegörelsen på grund av ihållande regn natten mellan den 28 och 29 juli 1896. Han skriver: »Vattnet steg oroväckande högt. Som vårt nuvarande hus ligger högt, besvärades vi icke av vattnet, men mellan vårt hem och vännerna Lindbergs hus (omkring 1 km.) fanns det knappast ett enda hus, där vattnet icke hade anställt större eller mindre förödelse. Det hade på flera ställen gått upp ända till 4—6 fot över gatorna. Hos L:s hade det ock varit inne i rummen. I kapellet, där vattenståndet var mer än en fot högt, hade en av de inre väggarne störtat ned. Vid fallet hade den krossat bordet, slagit benen av ett par stolar och ramponerat orgeln. Runt omkring i staden voro hundratals, för att icke säga tusentals hus nedfallna. Flera människor hade ock drunknat eller blivit ihjälslagna.»

Så snart fruarna Rinell och Lindberg 1895 kommit till Kiaochow från Chefoo, där vi lämnade dem, började de att arbeta bland kvinnor och barn. Båda hade i Sverige varit lärarinnor och ägde undervisningsvana, och de kände sig

liksom sina män som missionärer. Också fick redan från början deras arbete stor betydelse för missionen. Rinell skriver följande om deras arbete: »De kvinnliga missionärerna sökte ock så tidigt som möjligt att förmå kvinnor och barn att komma till missionsstationen, där särskilda barn- och kvinnomöten anordnades. Likaså inbjödos de till gudstjänsterna i kapellet. Men där måste kvinnorna antingen sitta i ett annat rum än männen, eller ock måste det gemensamma rummet vara avbalkat, så att de båda könen voro fullt isolerade från varandra. Det först byggda kapellet i Kiaochow byggdes därför i vinkelform, varigenom den åsyftade isoleringen uppstod. Det nuvarande kapellet å nämnda plats saknar däremot avskrankningens skiljemur, männen sitta endast å ena sidan i kyrkan och kvinnorna å den andra. Kapellen i Chucheng, Kaomi och Wangtai äro dock fortfarande vinkel-byggnader. Nutidens Kina kräver dock icke denna anordning.»

Missionskommittén i Stockholm undrade, huru det skulle gå för missionärerna under denna bekymmersamma tid. Sekreteraren begärde i sina brev upplysning om litet av varje. Men framför allt ville han veta, om någon kines öppnat sitt hjärta för sanningen och ville taga emot Jesus som sin frälsare. Efter konferensen år 1895 skrev han: »Av vår konferens, som hölls i Östersund, fick jag såsom sekreterare i uppdrag att till våra arbetare på alla fält uttrycka konferensens hjärtliga och broderliga hälsning med uttryck av sympati och sant och innerligt deltagande. Vi bedja icke blott, att ni må få leva och bli bevarade utan också bli lyckosamma i arbetet. Kärt skulle det vara för oss höra, om någon kines — man, kvinna eller barn — synes på allvar omfatta Jesus Kristus såsom sin enda tillflykt.»

I sinom tid skulle i detta hänseende glädjande nyheter komma från missionärerna i Kiaochow. Men det dröjde ännu några år. År av tröget arbete och uthållig bön. Till 1898 voro missionärerna ensamma i arbetet. Men genom

tillmötesgående av den amerikanska baptistmissionen erhöles de då en god medarbetare i kinesen Leo Weu-tóng. I början av 1899 kunde en dopklass hållas. Och så inhöstades den 30 april detta år förstlingsskörden. Den bestod av fyra kineser, som döptes av J. E. Lindberg. Efter dopet firades Herrens nattvard, därvid J. A. Rinell tjänade. Nästa dopförrättning ägde rum den 5 nov. samma år, då tvenne unga män, anställda vid postkontoret i Kiaochow, genom dopet iklädde sig Kristus.

Denna dag var även i en annan mening en glädjedag för missionärerna. Församlingen fick hälsa två nya missionärer, John H. Swordson och fru Hilda Swordson, välkomna till fältet. Tidigare hade dessa varit anställda i den s. k. Simpsonska missionen. Båda hade de 1892, då missionär Franson sökte vinna unga krafter för Kina, gripits av den mäktiga appellen, anmält sig som kandidater och blivit utsända. Ett par år därefter hade de ingått äktenskap i Kina. Genom underhandlingar mellan missionärerna och kommittén i Stockholm hade de nu antagits att tjäna vår mission.

Ja, nu såg det riktigt lovande ut. År 1900 startades också en gosskola. Men antalet elever var endast fem. Till lärare hade kinesen Wang-tsin-hoa förvärvats, en man, som tidigare förestått kinesiska byskolor. Fru Rinell skötte religionsundervisningen, och fru Swordson undervisade i sång. I övrigt stodo allestädes på fältet dörrar öppna för våra missionärer. Och missionärerna sökte utnyttja de tillfällen, som erbjödos.

VII.

Boxareupproret

År 1900 blev ett märkesår i Kinas missionshistoria. Främlingshatet, som kineserna lade i dagen inför utlänningarna, kom då till utbrott i det s. k. boxareupproret. Rörelsen vände sig mot utlänningarna i deras egenskap av främlingar, och dess våldshandlingar riktades utan urskillning mot män, kvinnor och barn. Boxarne brände och skövlade utländsk egendom och utförde sina våldsdåd med bestialisk grymhet. Därvid dödades ett stort antal européer och amerikaner.

Bland offren för boxarnas mordorgier befunno sig ett betydande antal missionärer. Dessutom fingo icke så få kinesiska kristna utstå förföljelse för sin tro och sin förbindelse med utlänningarna. Och några av dem fingo martyrkronan. Ett stort antal svenska missionärer måste fly och några tiotal dödades. De flesta av dessa tillhörde Helgelseförbundet och den Amerikanska alliansmissionen.

Boxarerörelsen inspirerades till sina dåd av själva kejsarhuset. Därom skrev på sin tid dåvarande missionären, sedan missionsdirektorn Erik Folke: »En dag kommer från kejsaren i Peking ett så lydande telegram: 'Döda utlänningarna! Döda dem även om de draga sig tillbaka.' Telegrammet undertecknades av provinsens guvernör och sändes till domaren på vår plats med påskrift, att det måste

ögonblickligen åtlydas. Vi sitta i ro på vår station och veta ingenting, då bud kommer från domaren, att han önskar tala med oss. Då vi infinna oss hos honom, märka vi genast, att något inträffat. Han genomgår icke det vanliga ceremonielet för artighetsbetygelser utan kastar sig genast in på själva ämnet, för vilket han kallat oss, och säger: 'Ni måste resa i morgon!' Vi stå där förvånade, och det dröjer en god stund, innan vi fatta vad som är å färde. Men då vi fått det klart för oss, finna vi, att dessa ämbetsmän, om vilka vi undrat, vad de egentligen tänkt om evangelium, satt sitt eget och sina familjers liv, satt sin egen framtid, ja *allt* på spel för att rädda oss! Vi finna, att de våga trotsa sina överordnade, ja, själva den kejsarliga regeringen, därför att deras samvete sade dem, att det var orätt att döda missionärerna.»

Trots att boxarna gynnades av det kinesiska hovet, djärvdes ämbetsmän även på andra orter göra vad de kunde för att skydda missionärerna. En man av detta sinne var *Yuan She Kai*, provinsguvernören i Shantung, där Kiaochow är beläget. Även han varnade i tid, rådde missionärerna att begiva sig till kusten och gav eskort på färden. Därjämte tog sig amerikanske konsuln i Chefoo, Mr. J. Fowler, an missionärerna på ett berömvärd sätt. Han anskaffade på egen risk fyra gånger japanska fartyg att vid lämpliga hamnar avhämta flyktingarna.

Men boxarna drogo likväl härjande fram även i Shantung. I Weihsien brände de den presbyterianska missionsstationen och tre av missionärerna, som dröjde längst kvar där, voro nära att mista sina liv. Som en löpeld spred sig ryktet därom till det ej så långt avlägsna Kiaochow. »Enligt kinesernas rapport», säger en berättare, »voro boxarne redan på väg till Tsingtau för att köra tyskarne, som där hade ett rätt starkt militäriskt fäste, i sjön. Vägen skulle tagas förbi Kiaochow stad. Detta rykte lät icke alls osannolikt och var dessutom ingalunda nytt, om man undan-

tager tiden, som dittills varit obestämd. En annan bekräftelse på dess sannolika trovärdighet var att ryktet därjämte förmälde, att järnvägsbyggnaderna i *Kaomi*, två och en halv svensk mil från *Kiaochow*, även blevo förstörda strax efter branden i *Weih sien*.

Av allt att döma måste turen sålunda vara nära *Kiaochow* stad, där utom tyska järnvägsbyggare även Svenska Baptistmissionens samtliga kinamissionärer — tre familjer — voro bosatta. Dessa såväl som de amerikanska baptistmissionärerna i *Pingtu* (6 sv. mil från K.) insågo därför ganska lätt, att det klokaste de kunde göra var att packa och resa. Men det måste ske fort.»

Redan samma dag reste *Swordson*, missionärernas fruar och barn en svensk mil ned till en hamnplats vid kanalen, där de fingo taga in i det tysk-kinesiska tullhuset. *Rinell* och *Lindberg* stannade i *Kiaochow* över natten, packade ihop det nödvändigaste och foro följande morgon till kanalen. De fingo då till sin förskräckelse veta, att kineser under natten försökt antända tullhuset. Men elden upptäcktes snart och släcktes. Följande natt höllo tyska tjänstemän och våra missionärer växelvis vakt kring huset. Sedan foro våra missionärsfamiljer till *Tsingtao*, där de med stor vänlighet mottogos och härbergerades av tyska missionärer, tillhörande *Berliner Missionen*.

Familjerna *Rinell* och *Swordson* stannade i *Tsingtao*, tills faran var över och de kunde återvända. Men då *J. E. Lindberg* varit i *Kina* så länge, att han kunde anses berättigad till att få resa hem, fick han med hemledningens gillande nu taga sin fritid. Han avreste med familj från *Tsingtao* den 2 augusti 1900. Och strax därefter kunde de båda andra familjerna återvända till *Kiaochow*.

Under den tid boxarne rasade i *Shantung*, plundrade de och brände missionsegendom på några orter. På en plats, där mandarinen gjorde motstånd mot dem, blev denne inspärrad i ett eländigt lerhus, tills han bad om nåd och

lovade att ej hindra »patrioterna». Provinsguvernören fick dock slutligen makt över oroselementen. Och därtill medverkade i *Kiaochow* och på en del andra platser tyskarna.

När missionärerna *Rinell* och *Swordson* återkommo till *Kiaochow*, funno de till sin glädje missionens egendom skonad, och de infödda kristna hade hållit provet. För dem var missionärernas återkomst en stor uppmuntran. Nu kom också en för missionsarbetet lika glädjande som minnesrik tid. För många kineser hade det med ens blivit klart, att missionärerna voro deras vänner. De ville höra deras förkunneelse och tävlade med varandra i att visa missionärerna aktning och vänlighet. Det var en blomstringstid, om vilken *J. A. Rinell* skrivit:

»Folk gick långa vägar — stundom 30 à 40 km. — för att få vara med på de andliga sammankomsterna. Det gamla kapellet kunde icke på långt när rymma alla som ville höra. Ett nytt kapell uppfördes sålunda. Större delen av omkostnaderna därför bestreds av kineserna. Nya fält för verksamheten öppnade sig på landsbygden, och flera hus måste inredas där som gudstjänstlokaler. Missionärerna hedrades av befolkningen med 'Godemans-skyltar' och allt tedde sig lovande. I verksamheten biträdde missionärerna av en viss *Giång* från *Pingtu*. Han var en nitisk, gudfruktig och förtroendeingivande broder. Församlingen fick det året (1901) döpa icke mindre än 41 personer.»

Glädjen över att missionärerna undgått den hotande faran, kom även till uttryck här hemma, så snart de lugnande underrättelserna ingått. I *Kommitténs* för missionen utom landet årsberättelse för 1901 ljuder en lovsångston. De hotande moln, som ingåvo stor fruktan, säges det, förde ej med sig »åska, storm och hagelbyar». De förvandlades, heter det, »till sköna regnmoln, som utgjöto sitt milda och välsignelsebringande innehåll. Enligt många meddelanden under det sist förflutna året har stor vänskap bevisats våra bröder och systrar därute av kineserna.»

VIII.

Fältet utvidgas

»Men Guds ord hade framgång och utbredde sig.» Så skriver Lukas i Apg. 12: 24 om det som skedde i Jerusalem med omnejd, då missionsarbetet började. Trots fiendskap, förföljelse och blodsdömmar utbredde sig Guds ord. Från Kiaochow utgick det glada budskapet till närliggande städer och byar. Till en av dessa platser, köpingen Wangtai, hade missionärerna gjort resor före boxareupprorets utbrott. Det var endast 25 km. dit. Köpingen har omkring 10,000 invånare. Det första besöket där gjordes av J. E. Lindberg. Intrycken blevo därvid sådana, att han beslöt att fara dit igen. Även J. A. Rinell gjorde honom sällskap dit ibland. Vid ett besök där, då marknad hölls, kunde de ej erhålla annan liggplats för natten än »ett hörn på jordgolvet i det smutsiga härberget». Men då det blev känt, inbjödos de följande dag av köpingens högste styresman och en köpman att flytta över till — rådstugan. Visserligen var det rum, som de erhöilo, uppfyllt med rök från de älskvärda herrarnas opiumpipor, men förändringen till det bättre var ändå anmärkningsvärd. Om dagarna voro missionärerna ute på marknadsplatsen och sålde böcker till folket.

Genom de båda välgörarnes inflytande fingo missionärerna »på fördelaktiga villkor hyra flygelbyggnaden till

Barmhärtighetens gudinnas tempel». Bostadsfrågan vid deras besök i Wangtai var i och med detta ordnad för den närmaste framtiden. Fruarna Rinell och Lindberg gjorde sedan sällskap dit med sina män, och de inbjödo därvid kvinnor till möten för dem. Arbetet i Wangtai kröntes med framgång, och den 16 maj 1909 bildades där en församling av 32 medlemmar. J. A. Rinell var i början dess föreståndare.

Byn Po ligger 35 km. från Kiaochow. Med denna ort, som har 6,000 invånare, kom missionen i förbindelse år 1900. Om huru det tillgick och om vad senare skedde låta vi J. A. Rinell berätta. Han säger:

»Någon dag under den senare delen av det så sorgligt beryktade boxareåret 1900 kom en närmare 40-årig välklädd kines till missionsstationen i Kiaochow. Hans hem låg 35 km. sydväst från staden. Hans föräldrar, som ännu levde, voro enkelt men hyggligt bondfolk. Själv var han äldste sonen i hemmet. I hopp om att kunna förtjäna pengar hade han rest till Peking två gånger och till Mandschuriet tre gånger. Men han hade otur, ty han kom alltid tillbaka fattigare, än han reste. Och en sak, som var ännu värre, han hade ådragit sig en livsfarlig sjukdom, en svår lungblödning, som vid (vissa) tillfällen plågade honom mycket. Framtiden tedde sig mörk. Och detta mörker blev ännu svartare genom ett vaknat samvete. Det sade honom nämligen, att icke ens döden var slutet på en hednings lidande. Han bävade inför denna tanke. Vännerna kunde icke hjälpa honom. Han gick därför till missionsstationen i hopp om att få vägledning.

Ljuset från ovan silade sig så småningom in i det mörka hjärtat. Efter sedvanlig bekännelse om sin överlåtelse åt Gud och tro på Herren Jesus Kristus döptes han och upptogs som medlem i den lilla församlingen i Kiaochow. Det var år 1901.

Från denna tid avstod han från sina långa resor till den

'yttre världen'. Han slog sig i stället ned i sin fäderneby. Där öppnade han en liten bankrörelse. Lyckans hjul vände sig till hans fördel. Hälsan, om än svag och vacklande, förbättrades. Banken utvecklade sig till en inkomstbringande affär. Allt gick honom väl i händer. Men dessa omständigheter satte han alltid i förbindelse med den Guds nåd, som genom Jesus Kristus var honom vederfaren. Och denna Guds nåd ville han — trots brister och ofullkomligheter, som i övrigt vidlådde honom — göra känd även för andra. Särskilt ömmade han för sin egen hembygd. Och samma år, som han blev döpt, inköpte han i samråd med missionärerna ett hus, som förut varit en krog, och ombyggde det till ett kapell. Detta hus har alltsedan, nu betydligt utvidgat, tjänat som platsens kyrka. Här predikade han ofta själv, och många andra, missionärer och infödda evangelister, ha där vittnat om frälsningen i och genom Jesus Kristus.»

I Po kommo missionärerna i beröring med mycket folk, särskilt vid marknaderna, då tiotusentals personer begåvo sig dit från olika håll. Men det var i början som att så bland törnen. Men något av säden föll dock i god jord och bar frukt. Men först år 1923 hade medlemsantalet så ökats, att man kunde få till stånd en församling där.

Om arbetet under senare delen av 1901 säger Rinell i ett brev, som är infört i Wecko-Posten den 6 mars 1902: »Ett litet steg i riktning att utbilda egna medhjälpare har ock tagits, i det att fyra bröder fått deltaga i en i Pingtu anordnad bibelkurs, där den gamle och erfarne d:r Hartwell från Tengchowfu haft en sådan. Av närslutna räkenskaper synes, att vi tillåtit oss taga några kronor av missionskassan för att hjälpa dessa bröder. Vi äro dock övertygade, att den tjänst missionen kommer att få av dem — för att icke tala om vad de redan gjort — rikligen skall återgälda denna lilla utgift.» Vidare talar han om, att Swordson är ute på landet och leder en bibelkurs med där boende

medlemmar. Sedan fortsätter han: »Arbetet bland kvinnorna har i huvudsak fortgått som vanligt. Vi ha haft glädjen att se kvinnornas antal mångdubblas i kapellet vid de allmänna mötena. Våra kvinnliga arbetare ha ock fortsatt med husbesök och kvinnomöten som förr. Ordet har icke heller förfelat sitt mål med dessa. Evangelii inneboende kraft har öppnat hjärtat och i flera fall även bindlarna på deras förkrympta fötter. Sju kvinnor ha blivit döpta och några flera stå villiga att taga samma steg. — Skolarbetet har fortgått utan uppehåll. Några av de först inskrivna tröttnade visserligen, men deras platser ha blivit fyllda med andra. Religionsundervisningen har även i år bestritts av min hustru. Hon har därjämte söndagligen undervisat en söndagsskolklass i kapellet. Denna hade sin julfest efter tämligen svenskt mönster förliden juldagskväll. Utom andra uppmuntringar finga barnen var sitt N. T. som belöning. Detta var den första söndagsskolfest i Kiaochow. Men den syntes icke desto mindre göra ett gott intryck både på barn och äldre. — På tal om vardagsskolan framgår det av räkningen, att en viss summa utbetalts till bröd för skolbarnens middagar. Som vi hava flera barn ifrån landet, kunna de ej gå hem på middagarna. De flesta äro ock fattiga och ha följaktligen ingen matsäck att taga med sig. Det visade sig därför redan i fjol nödvändigt att giva dem ett litet bröd var som 'mellanmål'. Förlidet år betalade Swordsons och vi det av egna medel, men i år ha vi ansett oss oförmögna att göra det och ha följaktligen satt det på missionens utgiftskonto.»

Och Rinell avslutar sitt brev med följande uttryck för sin inre stämning inför det förhoppningsfulla läget: »Efter åska kommer solsken. Vi visste detta litet var t. o. m. mitt under förra årets blodsutgjutelser, men det var knappast någon av oss, som då vågade tro, att solen skulle lysa fram så snart. Men Gud gör ofta mer, än vad vi våga bedja eller tänka. Nu då vi emellertid sluta att skriva årtalet

1901, förefaller mig missionens framtidsutsikter här ljusare än något föregående år. Jag skall dock icke yttra mig om framtiden. Den står i Guds hand. Vi äro ock nöjda att anförtro oss själva och framtiden med alla dess angelägenheter åt Gud, vetande att han skall leda allt till det bästa.»

Den 21 jan. 1902 fattade kommittén för missionen utom landet beslut om att i mars utsända familjen J. E. Lindberg, som varit hemma sedan 1900, till Kina. Den långa färden anträdde, och resenärerna anlände lyckligt och väl till Kiaochow den 10 maj. Men därförinnan hade familjen Swordson lämnat fältet, så att den i juni 1902 hunnit till Stockholm. Några veckor voro sålunda makarna Rinell ensamma ute på fältet, och då drabbades missionen och familjen av den prövningen, att J. A. Rinell en tid låg sjuk i nässelfeber. Men även detta buro de med tålamod.

År 1902 medförde svåra lidanden för invånarna i Kiaochow. Först kom en översvämning, som vållade stora skador, och därefter följde en koleraepidemi, genom vilken tusentals personer rycktes bort. Märkligt nog skonades därvid icke blott missionärerna utan även de infödda kristnas liv och egendom. Blott det hus, vari Lindbergs bodde, hade skadats.

Nödvändigheten att utvidga arbetet behjärtades varmt av kommittén i Stockholm. Och den tog ett steg i denna riktning, då vid dess sammanträde den 15 sept. 1903 pastor David Edén och fru Maria Edén kallades att träda i missionens tjänst och utresa till Kina. Den 29 i samma månad blevo de vid ett möte i Betelkapellet, Stockholm, avskilda för missionärskallet, och i sällskap med makarna Swordson avreste de strax därefter till Kina.

Samma år mognade inom kommittén i Stockholm tanken, att en ny huvudstation skulle öppnas, när Swordson med fru återkommit till fältet. Valet föll därvid på Chucheng som den lämpligaste orten, och åt J. E. Lindberg gavs uppdraget att bliva den nya stationens ledare.

IX.

Chucheng blir huvudstation

Det brev, adresserat till J. A. Rinell, varigenom missionärerna bemyndigades att anlägga en ny huvudstation, är daterat den 24 mars 1903. Sekreteraren, pastor Wilhelm Lindblom, säger däri, att missionärerna »med de arbetskrafter, som detta år stå till Buds», skulle få upptaga verksamheten i Chucheng, så snart de själva ansågo det möjligt. Han berör i brevet, att E. V. Sjöblom i Kongo den 20 jan. samma år hade hemkallats till Gud. Och sedan han omnämnt, att tidningarna alltfört tala om »kinesernas hat mot utlänningarna», uttrycker han sin glädje över, att missionärerna behålla sin trosfrimodighet samt äga hälsa och krafter. Löftet, att de skulle på detta sätt få vidga gränserna, väckte stor glädje.

Chucheng, som är beläget 70 km. från Kiaochow, räknar omkring 40,000 invånare. Staden ligger i ett folkrikt distrikt med närmare 2,000 större och mindre byar. Distriktets invånarantal angavs nyligen till 723,278. I denna del av Shantung ägnar sig befolkningen huvudsakligen åt lantbruk. De sociala motsatserna äro dock stora mellan de förmögna godsägarna och de fattiga arrendatorerna. Därför ha sociala strider och revolutionära upprorsrörelser ofta förekommit i denna trakt.

Ansatser till missionsarbete hade i Chucheng tidigare

gjorts av en presbyteriansk mission och därefter av Berlinermissionen, sedan tyskarna besatt och arrenderat Tsingtao. En missionärsfamilj, tillhörande denna mission, hade blivit ditsänd, men blev snart återkallad.

När nu Lindberg fick ansvaret att börja arbetet i Chucheng, sökte han snarast möjligt att få köpa en fastighet i staden. Detta lyckades också genom bemedling av postmästare Leo Fang kweis från Kiaohsien, som vistades i Chucheng. En väl belägen gård i norra förstaden inköptes. Sedan bostaden nödortfigt iordningställdt, inflyttade familjen Lindberg i densamma den 5 maj 1904. Bostad inreddes där också åt David Edén med familj, som fram på sommaren anlände dit.

Till predikolokal förvandlades ett vagnslider, och dit inbjöds allmänheten för att få höra evangelii glada budskap. Denna verksamhet begynte genast, och i två år användes den primitiva lokalen. Redan från början rönt missionärerna här ett vänligt bemötande från allmänhetens sida. Vid sin ankomst hedrades de med välkomstpresenter, men de voro ju också kända i staden från de besök, som de tidigare gjort där.

Då emellertid mission skulle bedrivas både i Chucheng och i dess omnejd, kunde ej makarna Lindberg ensamma hinna med allt. De hade därför från Kiaochow med sig tre kinesiska medarbetare, två manliga och en kvinnlig, vilka voro dem till stor hjälp vid husbesök och möten.

Trots att möteslokalen var enkel samlades mycket folk till de sammankomster, som där höllos. Verksamhetsformerna voro huvudsakligen »predikan, bönemöten, kvinnomöten och söndagsskola».

På hösten 1904 öppnades en skola för gossar med endast fyra elever. Till lärare i densamma erhöles Tseo Yong seng från Chefoo. Av denna ringa början blev med tiden en läroanstalt, som de senare åren haft 100 till 150 lärjungar.

I ett brev av den 25 maj 1905 kunde Lindberg omtala,

att förstlingsfrukten av arbetet i Chucheng skördats. Hans brev är infört i Vecko-Posten och lyder sålunda: »Vi hava nu glädjen att meddela, det förstlingsfrukten av vår missions arbete döptes i Froki-floden utom stadsmuren i går. De döpta bestå av en äldre kvinna, 73 år gammal, och en ung soldat, den senare tillhörande kejsrerliga skyddstrupperna i Shantung. Säkerligen tillhöra få soldater i Kina Guds församling. Måtte härskarornas Gud göra vår unge broder till en tapper Jesu Kristi stridsman! — — Grundstenen till en kristen församling är sålunda lagd, innan vi hunno lägga grundstenen till vårt nya kapell. Må varje missionsvän glädjas och fröjdas med oss. — Det är blott sex år, sedan förstlingsfrukten av evangelii sådd döptes i Kiaochow, och nu räknar församlingen inemot hundra medlemmar. Måtte vi få skåda en lika god framgång här på detta nya och stora fält!»

I ett tidigare brev i samma tidning hade Lindberg och Edén uttalat önskvärdheten av, att de snart finge ett stort kapell i Chucheng. »Vi ha räknat så noga vi kunnat», säga de, »och kommit till den slutsatsen, att för ett stort kapell behöva vi Tvåtusenfemhundra (2,500: —) kronor, sålunda Ettusen (1,000: —) kronor mera än vad som fordras för ett gatkapells uppförande. Men som vi känna de trångmål, varuti missionskassan befinner sig, vilja vi endast begära Tvåtusent (2,000: —) kr. Ty enär saken ligger oss varmt om hjärtat, vilja vi själva anstränga oss för att dels bland våra vänner i staden och dels bland de amerikanska baptisterna i Shantung insamla vad vi kunna.» De båda missionärerna, som längta efter att få en bättre predikolokal, säga vidare: »Detta är en hjärtesak för oss och av stor betydelse för verksamheten, och vi tro, att vad som i detta fall ligger oss om hjärtat, har kommittén och många andra nitälskan för.»

David Edéns verksamhet i Chucheng och Kina blev kort. Han fick en svårartad sjukdom, som tvang honom att hos

missionsledningen anhålla om att få resa hem. Brev från honom, berörande denna angelägenhet, upplästes vid yttre missionskommitténs sammanträde i Stockholm den 23 mars 1905. Beslut fattades då, att han finge resa hem, om hans hälsotillstånd krävde detta, och kassören bemyndigades översända penningar för hans hemresa.

Vid detta sammanträde var sekreteraren, pastor Wilhelm Lindblom, sjuk och med anledning därav valdes red. J. Byström att tills vidare sköta korrespondensen. Detta »tills vidare» kom sedan att förlängas. Ty sedan pastor Wilhelm Lindblom den 11 maj 1905 avlidit, blev red. J. Byström efter honom kommitténs sekreterare och innehade denna tjänst till 1922.

Efter endast 17 månaders vistelse i Kina anträdde familjen Edén sin hemresa. Och sedan voro makarna Lindberg en tid framåt ensamma på den nya stationen. Deras önskan att få en bättre möteslokal fingo de följande år se förverkligad. Den 24 sept. 1906 invigdes det nya kapellet. Det var en för missionens dåvarande förhållanden stor kyrka, som bekvämt rymde 200 personer. I och med detta tog också verksamheten i Chucheng ny fart.

År 1907 fingo makarna Lindberg missionär A. Leander till medarbetare en kort tid. Då öppnades även en s. k. utstation i byn Li-yuan, 4 km. väster om staden, där regelbunden verksamhet övats sedan dess.

Sedan Leander återvänt till Kiaohsien, var familjen Lindberg ännu en gång ensam missionärsfamilj i Chucheng. Lindbergs anhållan om en medarbetare i brev av den 28 febr. 1910 var avfattat i gripande ordalag och fick till följd, att A. J. Lidquist och fru Lidquist anlände till Chucheng i slutet av 1911, där de stannade till 1920, då familjen fick göra sin första hemresa.

Litet tidigare än makarna Lidquist hade fröken Matilda Persson kommit dit, och i henne ha makarna Lindberg haft en värdefull medarbetare. Som ackuschörska och barnhems-

föreståndarinna har hon betytt mycket för vår mission i Chucheng. Även fröken Hanna Stellin (senare fru Almborg), som anlände till Chucheng 1913, arbetade en tid på detta missionsfält.

Ett par nya utstationer till Chucheng återstår att här nämna, Chuko, som öppnades 1914, och staden Ihchao, där verksamheten börjades 1915. På sistnämnda ort har verksamheten så utvecklats sig, att vi sedan några år tillbaka där ha en huvudstation.